

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціологія»

вибірковий освітній компонент
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
за спеціальністю 242 «Туризм»

Рекомендовано кафедрою соціальних і
гуманітарних дисциплін на 2022-2023
навчальний рік.

Протокол від «31» серпня 2022 року № 3

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Соціологія»

2022 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Курс є введенням у проблематику соціології, що досліджує головні закономірності соціокультурного процесу. Оскільки суспільство охоплює різні сфери людської діяльності, дисципліна «Соціологія» має комплексний предмет: вона потребує застосування філософських, історичних, етичних, естетичних, політичних, економічних, природничих знань, які складають світоглядну цілісність.

Відповідно до такого підходу в межах курсу «Соціологія» суспільство вивчається в широкому контексті і в її історичному розвитку \. Вивчення особливостей розвитку суспільства є важливим компонентом професійної підготовки фахівця у сфері туризму, що допомагає йому розглядати життя різних країн та народів, науково обґрунтовано прогнозувати динаміку подальшого їх розвитку. Саме тому курс « Соціологія» є одним із базових у підготовці фахівців у сфері туризму.

Основний результат, якого мають досягти здобувачі вищої освіти у ході вивчення навчальної дисципліни, є створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів, сприяння їх моральному та громадянському вихованню. З метою активізації самостійної роботи програма містить семінарські заняття, а також перелік завдань для самостійної роботи. Для підсумкового контролю програмою курсу передбачено проведення іспиту.

Інформація про науково-педагогічного працівника

1. Інформація про викладача

Загальна інформація	Каріков Сергій Анатолійович, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор історичних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – 707-34-78.
E-mail	sigd@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	- Реформація і лютеранська конфесіоналізація в Німеччині раннього нового часу; - культура епохи Відродження.
Професійні здібності*	- професійні знання і досвід теоретичної діяльності у сфері гуманітарних наук; - значний досвід проведення навчальних занять у вищій школі.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Karikov S. To the problem of teaching social and humanitarian disciplines at the National University of Civil Defence of Ukraine: traditions and innovations // Digital transformation of society: theoretical and

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни « Соціологія» проводяться згідно з затвердженим розкладом. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача вищої освіти в консультації її час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: сформувати світоглядну культуру курсантів і студентів. У курсі соціології мають бути розкриті основні механізми взаємодії людини і суспільства, соціальні відносини та зв'язки у суспільстві.

Завдання: У ході вивчення соціології у слухачів повинен формуватися особистий погляд на суспільство та механізми його розвитку. Соціологія є об'єднуючою дисципліною щодо інших наук про суспільство, бо розглядає суспільство в цілому. Крім того, вона дає методику і техніку його вивчення. Таким чином, навчальна дисципліна "Соціологія" спрямована на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації курсантів і студентів.

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні набути та отримати:

знання:

про специфіку соціології як науки, її структуру, її функції, роль і значення;
 про логіку організації й проведення соціологічного дослідження, структуру програми і плану соціологічного дослідження;
 про методи збору соціологічної інформації та її можливості;
 про основні соціологічні проблеми сучасних громадян України;

вміння:

самостійно аналізувати з наукових позицій соціологічні факти, явища і процеси в їх діалектичному взаємозв'язку;
 застосувати соціологічні знання, уміння і навички при рішенні різноманітних суспільних завдань;
 застосовувати методику здійснення простих і багатоступінчатих вибірок у процесі соціологічних досліджень;

комунікації: вільно спілкуватися із суб'єктами та об'єктами з соціологічних проблем, покращувати навички міжособистісної взаємодії в процесі вирішення проблем соціологічного характеру, поліпшувати здатність працювати як у команді, так і автономно при вирішенні актуальних проблем соціологічного характеру;

автономію та відповідальність:

проявляти самостійність при вирішенні соціологічних проблем; відчувати особистісну відповідальність за прийняття рішень у вирішенні проблем соціологічного характеру.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	загальна вибіркова
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	18
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	22
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	50
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування навчальними дисциплінами: філософія, історія та культура України.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
- Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.	ПР14.
- Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадської свідомості.	ПР16.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК

<p>- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>K02.</p>
---	-------------

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ №1. СУСПІЛЬСТВО ЯК СОЦІАЛЬНА СИСТЕМА.

Тема 1. СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА

Предмет і об'єкт соціології. Закони і категорії соціології. Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками. Структура соціологічної науки. Функції соціології. Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки: Протосоціологічний період. Класичний період у розвитку світової соціології. Соціологічна думка та соціологія в Україні. Основні школи та концептуальні напрями сучасної західної соціології.

Тема2. СУСПІЛЬСТВО: СУТНІСТЬ, ТИПИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ. СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА ТА СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ

Еволюція уявлення про суспільство та теорії його походження. Характерні особливості сучасного суспільства. Поняття соціальної структури суспільства та суспільний розподіл праці як об'єктивна основа формування соціальних спільностей. Види соціальної структури сучасного суспільства: соціально-територіальна, професійно-кваліфікаційна та інші елементи соціальної структури.

Теорія соціальної стратифікації. Гармонізація суспільства. Середній клас як основа розквіту та стабілізації українського суспільства. Соціально - групові інтереси і потреби. Соціальна мобільність як форма соціального відтворення та її тенденції.

Тема 3. СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ, СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ ТА СОЦІАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ. СОЦІАЛЬНІ НОРМИ ТА ДЕВІАЦІЇ

Соціальна взаємодія та соціальні зв'язки. Соціальні відносини та соціальні конфлікти. Система соціального контролю. Поняття соціальної норми та їх класифікація. Функції соціальних норм. Норми моралі та права, їх походження та доля. Загальність та розбіжності моралі та права як фактори єдності суспільства та основних норм поведінки. Суперечності виникаючі між правом та мораллю. Поняття девіантності, девіантної поведінки, явище конформізму. Теорія аномії та її типи.

Тема 4. СОЦІАЛЬНІ ЗМІНИ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОЦЕСИ. СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ СУСПІЛЬСТВА І СОЦІАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Поняття соціальних змін. Соціальні рухи, їх природа і типи. Соціальні процеси та їх різновиди. Соціально-психологічні феномени в малих та великих групах: зараження, емпатія, екстремізація групової поведінки. Типи ролей в групах. Соціометрія Морено. Натовп, маса, громада, групові та масовидні явища. Паніка. Архаїчні елементи в масовій свідомості. Соціальні рухи та їх психологічні джерела. Ефект харизми. Інституціоналізація як соціальний феномен. Види і функції соціальних інститутів. Функції соціальних інститутів та їх кваліфікація Основні риси соціальної організації.

Тема 5. ОСОБИСТІСТЬ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Соціологічні підходи до вивчення особистості та її місце в суспільстві. Соціологічна структура особистості. Соціалізація особистості. Соціальний статус та соціальна роль особистості. Поняття особистості в соціології. Соціологія особистості як галузь знань в соціології та її завдання. Особистість в системі соціальних зв'язків. Ціннісні орієнтації та установки особистості. Соціологічні теорії особистості. Теорія соціальних ролей. Соціальний статус особистості. Проблема інтеграції особистості та її рівні. Поняття соціалізації особистості, фактори та механізми соціалізації особистості. Поняття соціальної адаптації та інтеріоризації. Виховання в процесі соціалізації.

Тема 6. КУЛЬТУРА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН

Соціальна сутність культури. Структурні елементи та форми вияву культури в житті людини і суспільства. Особливості національної культури в українському соціумі

МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ГАЛУЗІ СОЦІОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ . МЕТОДИКА І ТЕХНІКА ДОСЛІДЖЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Тема 7 СОЦІОЛОГІЯ СІМ'Ї, ШЛЮБУ, ГЕНДЕРУ.

Сутність, основні категорії гендерної соціології. Проблема гендерних відмінностей у світовій соціології. Фемінізм: сутність, етапи, напрями. Сутність, предмет, основні категорії соціології сім'ї та шлюбу. Сутність родини та шлюбу у суспільстві. Структура, функції та види сім'ї. Шлюб. Проблеми сучасної сім'ї.

Тема 8. СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Статус, предмет і об'єкт соціології освіти. Освіта як соціальний інститут. Функції освіти в суспільстві. Становлення та розвиток соціології освіти та її методологічні основи. Сфера освіти та її соціологічне вивчення. Освіта та ідеологія. Стратегія освіти.

Наука, як соціальне явище, функції соціології науки. Закономірності розвитку науки. Соціальні функції науки. Наука як безпосередня виробнича сила

суспільства, наука в системі управління суспільством.

Тема 9. ЕКОНОМІЧНА СОЦІОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАЦІ Й ЗАЙНЯТОСТІ

Предмет і об'єкт економічної соціології. Особливості економічної та соціальної сфер суспільства. Становлення економічної соціології як науки та проблемні пошуки вітчизняної економічної соціології. Сутність, предмет, об'єкт, функції соціології праці та зайнятості Категорії соціології праці та зайнятості. Формування соціологічних ідей про працю. Роль соціології праці та зайнятості у вирішенні соціально-економічних проблем

Тема 10. СОЦІОЛОГІЯ ПОЛІТИКИ.

Предмет, проблематика; структура та функції соціології права. Соціологія права в системі знань про суспільство. Механізм соціальної дії та реалізації права. Соціальна природа правомірної та протиправної поведінки Науковий статус, об'єкт і предмет соціології політики. Історія становлення та сучасні дослідницькі перспективи соціології політики. Електоральні дослідження в соціології політики.

Тема 11. СОЦІОЛОГІЯ МІСТА І СЕЛА. СОЦІОЛОГІЯ МОЛОДІ

Соціологія міста: історія розвитку, предмет, основні категорії. Урбанізація та теорії зростання міст. Сучасні теорії урбанізації. Соціологія села: розвиток, сутність, основні категорії. Сутність, предмет, об'єкт, функції соціології молоді. Молодіжна проблематика у вітчизняній соціології.

Тема 12. СОЦІОЛОГІЯ КОНФЛІКТУ

Предмет і категорії соціології конфлікту. Історія становлення соціології конфлікту. Структура, функції, причини та механізм соціального конфлікту. Попередження та розв'язання конфліктів. Методологічні прийоми дослідження конфліктів

Тема 13. ЕТНОСОЦІОЛОГІЯ

Предмет, об'єкт та історія розвитку етносоціології. Етнічність як суспільне явище. Соціобіологічний, еволюційно-історичний, інструментальний та конструктивістський підхід до визначення етнічності. Національно-етнічні процеси та відносини. Національне питання та різновиди націоналізму.

Тема 14. СОЦІОЛОГІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ СОЦІОЛОГІЯ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Предмет, об'єкт і функції соціології громадської думки. Суб'єкти та об'єкти громадської думки. Функції та канали висловлювання громадської думки. Теоретичні та практичні аспекти громадської думки в зарубіжній та вітчизняній соціології

Об'єкт, предмет, історія виникнення. Основні підходи до вивчення масової комунікації. Особливості функціонування ЗМІ

Тема 15. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціологічне дослідження: поняття, функції, види. Програма соціологічного дослідження та її компоненти. Висування гіпотез. Генеральна сукупність та вибірка у соціологічному дослідженні.

Роль опитувань у зборі первинної соціальної інформації. Види опитувань.

Аналіз документів: поняття, види, особливості застосування. Соціологічне спостереження як метод збору первинної соціальної інформації.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	індивідуальна робота	самостійна робота
3-й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1. Соціологія як наука	6	2	2			2
Тема 2. Соціальна структура суспільства	6	2	2			2
Тема 3. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальний контроль. Соціальні норми та девіації.	6	2	2			2
Тема 4. Соціальні зміни та соціальні процеси. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації.	6					6
Тема 5. Особистість у системі соціальних зв'язків		2	2			2

Тема 6. Культура як соціальний феномен						6
Разом за модулем 1	36	8	8			20
Модуль 2						
Тема 7. Соціологія сім'ї та шлюбу та гендеру		2	2			3
Тема 8. Соціологія освіти та науки			2			4
Тема 9. Соціологія економіки та праці						4
Тема 10. Соціологія політики						4
Тема 11. Соціологія міста і села Соціологія молоді		2	2			3
Тема 12. Соціологія конфлікту		2	2			2
Тема 13. Етносоціологія			2			4
Тема 14. Соціологія громадської думки. Соціологія масових комунікацій		2	2			4
Тема 15. Методика та організація соціологічного дослідження.		2	2			2
Разом за модулем 2	54	10	14			30
РАЗОМ	90	18	22			50

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА	2
2	Тема 2. СУСПІЛЬСТВО: СУТНІСТЬ, ТИПИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ. СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА ТА СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ.	2
3	Тема 3. СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ, СОЦІАЛЬНІ ВІДНОСИНИ ТА СОЦІАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ. СОЦІАЛЬНІ НОРМИ ТА ДЕВІАЦІЇ.	2

4	Тема 5. ОСОБИСТІТЬ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ	2
5	Тема 7. СОЦІОЛОГІЯ СІМ'Ї, ШЛЮБУ, ГЕНДЕРУ.	2
6	Тема 8. СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	2
7	Тема 11. СОЦІОЛОГІЯ МІСТА І СЕЛА. СОЦІОЛОГІЯ МОЛОДІ	2
8	Тема 12. СОЦІОЛОГІЯ КОНФЛІКТУ	2
9	Тема 13. ЕТНОСОЦІОЛОГІЯ	2
10	Тема 14. СОЦІОЛОГІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ СОЦІОЛОГІЯ МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ	2
11	Тема 15. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	2
	Разом	22

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, виступів із рефератами, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	семінарські заняття	4	3	12
	модульний контроль	1	16	16
Разом за модуль 1				28
Модуль 2	семінарські заняття	7	3	21
	модульний контроль	1	16	16
Разом за модуль 2				37
Індивідуальна самостійна робота за модулем 1-2				5
Разом за поточний контроль				70
II. Підсумковий контроль (іспит)				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

3 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, глибоко орієнтується в темі, аргументовано висловлює свої думки, наводить різноманітні фактичні приклади;

2 бали – здобувач орієнтується в обговорюваній тематиці, наводить приклади, висловлює свої думки;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом, може окреслити деякі проблеми теми;

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

15-16 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань;

11-14 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві

неточності та незначні помилки;

8-10 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки;

4-7 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичних питань;

1-3 бали – слабо володіє навчальним матеріалом, відповіді розмиті, допущено логічні помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом і не в змозі його викласти, не виявляє розуміння теоретичних питань.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (модульний контроль, екзамен)

Модуль 1. Суспільство як соціальна система

1. Об'єкт і предмет соціології.
2. Соціологічний метод і методологічні підходи до аналізу суспільства.
3. Місце соціології у системі наук про суспільство. Історія становлення та розвитку соціології.
4. Структура та функції соціології.
5. Соціальні інститути та організації.
6. Поняття та види соціальних змін. Основні теорії соціальних змін.
7. Механізми соціальних змін. Поняття соціального прогресу та стабільності.
8. Сутність поняття «суспільства». Типологія суспільства.
9. Соціальна структура суспільства..
10. Соціальна стратифікація суспільства.
11. Соціальна мобільність.
12. Поняття «маргінальність».
13. Сутність та різновиди соціальної поведінки.
14. Поняття соціальної норми.
15. Поняття «девіація», типи девіантної поведінки.
16. Соціальний контроль, його форми та роль.
17. Поняття «особистість» в соціології. Соціалізація особистості.
18. Взаємодія особистості та суспільства. Статуси та ролі особистості.
19. Соціальна сутність культури. Основні елементи культури.
20. Функції та види культури.
21. Культурна динаміка.

Модуль 2. Соціологічні процеси та їх дослідження. Вплив суспільних умов на розвиток людства: витоки та перспективи.

1. Сім'я та шлюб як соціальні інститути.
2. Структура та функції сім'ї.
3. Тенденції розвитку сімейно-шлюбних відношень.

4. Освіта як соціальний інститут. Процес становлення освіти.
5. Функції та мета освіти.
6. Соціологічні дослідження проблем освіти.
7. Наука. Роль науки в сучасному суспільстві.
8. Закономірності розвитку науки.
9. Економіка як соціальний інститут.
10. Структура та функції економіки.
11. Соціологічний вимір праці.
12. Матеріальне та духовне виробництво.
13. Трудовий колектив.
14. Політика як соціальний інститут, функції політики.
15. Структура політики.
16. Політика і влада.
17. Політична система суспільства.
18. Місто як об'єкт соціологічного аналізу.
19. Поняття «урбанізація».
20. Соціологія села.
21. Молодь як специфічна соціально-демографічна общність.
22. Особливості поведінки сучасної молоді.
23. Предмет та категорії соціології конфлікту. Поняття конфлікту.
24. Структура та функції конфліктів.
25. Класифікація конфліктів.
26. Основні стадії конфлікту.
27. Характеристики конфлікту (причини, гострота, тривалість, наслідки).
28. Предмет етносоціології. Поняття етносу, етноніму та етногенезу.
29. Історичні форми спільнот людей.
30. Національно-етнічні процеси та відношення.
31. Національне питання в сучасних умовах.
32. Феномен громадської думки. Умови його виникнення. Функції та види громадської думки.
33. Становлення соціології громадської думки.
34. Соціологія масових комунікацій.
35. Соціологічне дослідження та його види.
36. Програма соціологічного дослідження.
37. Застосування вибіркового методу.
38. Анкетне опитування.
39. Інтерв'ю як засіб здобуття інформації.
40. Особливості поштового та телефонного опитування.
41. Метод «фокус-групи» і соціометрії.
42. Спостереження та експеримент як методи збору соціологічної інформації.
43. Аналіз документів.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи
здобувачів вищої освіти:

- 5 балів – самостійна робота здобувачем виконана від 90% до 100% від загального обсягу;
- 4 балів – обсяг виконаної роботи становить від 65% до 89% від загального обсягу;
- 3 бали – обсяг виконаної роботи складає від 50% до 64% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 31% до 49% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань, передбачений на індивідуальну самостійну роботу складає менше 30% від загального обсягу;
- 0 балів – робота не виконана.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем з наведеного нижче переліку або індивідуальну тему, погоджену з викладачем та самостійно виконати поглиблене дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопродметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), вміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти за модулем 1 та 2:

1. Суспільство і соціологія в сучасному світі.
2. Соціологія і реальність.
3. Макро- і мікросоціологічні підходи в соціології.
4. Основні погляди на структуру соціології
5. Типи соціологічних теорій.
6. О. Конт як родоначальник соціологічної науки,
7. Е. Дюркгейм про цінності та ідеали.
8. Праця М. Вебера "Протестантська етика і дух капіталізму".
9. Основні напрямки розвитку західної соціології.
10. Проблема співвідношення суспільства і держави та шляхи її розв'язання.
11. Суспільство соціального розвитку та його інтерпретації.
12. Теорії походження суспільства.
13. Концепція М.Вебера про сутність, джерела і тенденції соціальної нерівності.
14. П. Сорокін про форми соціальної стратифікації і концепція соціальної мобільності.

15. Маргінальність соціальних груп на етапі трансформації українського суспільства.
16. Соціальна напруженість і конфлікти в українському суспільстві.
17. Соціологічні трактування соціальної взаємодії.
18. Теорії постіндустріального суспільства.
19. Місце і роль соціальних інститутів та організацій в житті суспільства.
20. Спільне та відмінне в поняттях "соціальна організація" і "соціальна інституція".
21. Співвідношення понять "людина", "індивід", "індивідуальність", "особистість".
22. Основні підходи до проблеми особистості в історії соціологічної думки.
23. Соціалізація - стрижень соціального життя.
24. Проблема ідентифікації особистості у сучасній соціології.
25. Референтна група та її місце у житті сучасної людини.
26. Соціальна адаптація, її об'єктивні й суб'єктивні виміри.
27. Рольові теорії особистості.
28. Параметри культурних структур.
29. Характеристика масової культури та форм її прояву.
30. Соціально-культурне середовище як фактор розвитку особистості.
31. Шлюб та сім'я як соціальні інститути.
32. Конфлікт в сім'ї та фактори ризику
33. Сучасне становище інституту сім'ї.
34. Специфіка соціологічного підходу до вивчення проблем освіти.
35. Нова парадигма освіти та її соціокультурні детермінанти.
36. Суспільство і освіта: динаміка взаємодії.
37. Соціологічні аспекти сучасної науки.
38. Вчений як соціальний статус.
39. Соціально-економічні погляди К. Маркса.
40. Соціально-економічні погляди М. Вебера
41. Соціально-економічні погляди Е. Дюркгейма
42. Соціально-економічні моделі розвитку суспільства.
43. Соціологія праці та зайнятості як спеціальна соціологічна теорія.
44. Класичний період розвитку ідей про працю, його внесок в розвиток соціології праці й зайнятості.
45. Теорія людських стосунків: її сутність і значення для розвитку соціології праці й зайнятості.
46. Класифікація вільного часу за С. Г. Струмлініним.
47. Соціологічний підхід до вивчення вільного часу.
48. Сучасне місто як об'єкт соціологічного дослідження,
49. Міський спосіб життя: сутність та головні характеристики.
50. Сучасне село у соціологічному вимірі.
51. Теорії урбанізму.
52. Молодь: поняття та основні напрямки дослідження.
53. Соціалізація молоді як соціальна та соціологічна проблема.

54. Молодь у сфері праці й зайнятості.
55. Девіантна поведінка молоді як об'єкт соціологічного дослідження,
56. Стратегії входження молоді в суспільне життя,
57. Молодіжна субкультура: поняття, напрямки досліджень.
58. Переговори у конфліктних ситуаціях,
59. Культура та соціальні конфлікти.
60. Міжнаціональні та міжетнічні конфлікти та їх специфіка.
61. Проблема типологізації конфліктів у соціології.
62. Проблематика конфлікту в соціологічній теорії.
63. Акультураційні стратегії в сучасному світі.
64. Підходи до визначення та виміри громадської думки.
65. Сфери вивчення громадської думки та її використання.
66. Суб'єкти та об'єкти громадської думки.
67. Функції та канали висловлювань громадської думки.
68. Значення громадської думки в соціальному житті суспільства на різних етапах розвитку людства.
69. Громадська думка в діяльності політичних партій, громадських рухів, у державному управлінні,
70. Об'єкт, предмет, історія виникнення соціології масової комунікації.
71. Основні підходи до вивчення масової комунікації.
72. Особливості функціонування ЗМІ.
73. Інформаційне суспільство: загальні стратегії соціокультурного розвитку в сучасному світі.
74. Соціологічне спостереження як метод збору первинної соціальної інформації.
75. Поняття, функції, види соціологічного дослідження.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.
6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Павличенко П. П., Литвиненко Д. А. Соціологія: Навч. посібник. — К.: Лібра, 2000.
2. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ століття: Навч. посібник — К.: Либідь, 1996.
3. Харламов М. І. Соціологія: курс лекцій. — Х. : НУЦЗ України, 2019.
4. Якуба О. О. Соціологія: Навч. посібник для студ. — Х.: Константа, 1996.

Допоміжна

1. Karikov S. To the problem of teaching social and humanitarian disciplines at the National University of Civil Defence of Ukraine: traditions and innovations // Digital transformation of society: theoretical and applied approaches. Katowice, 2021. S. 186–190.
2. Гавриленко І. М., Скідін О. Л. Соціологія освіти. Навч. посібник. — Запоріжжя: ЕТТА-ПРЕСС, 1998.
3. Економічна соціологія. Навчальний посібник /В. М. Ворона, В. Є. Пилипенко та ін. – К.: Ін-т соціології НАН України, 1997.
4. Захарченко М. В., Погорілий О. І. Історія соціології: Від античності до початку ХХ ст. — К.: Либідь, 1993.
5. Іванов В.Ф. Соціологія масової комунікації: Навч. посібник. - К. 1999.
5. Попова І. М. Соціологія: Пропедевт. курс: Підручник для студ. вищих навч. закладів. — К.: Тандем, 1996.
6. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології — К.: Наук. Думка, 1995.
7. Соціологія. Підручник / За редакцією В.Г.Городянка – К.: Видавничий центр «Академія», 2002
8. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Уклад В. І. Волович та ін. — К.: Укр. центр духовн. культури, 1998.
9. Соціологія: Навч посібник / За редакцією С. О. Макеева — К «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1999.
10. Шаповал М Загальна соціологія. Вид III — К, 1996.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства освіти і науки України (<http://www.mon.gov.ua>)
2. Сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій (<http://www.dsns.gov.ua>)
3. Сайт Національного університету цивільного захисту України (<http://www.nuczu.edu.ua>)
4. Сайт Міністерства соціальної політики України (<http://www.msp.gov.ua>)
5. <http://www.social.org.ua/>

Розробник:

доцент кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін

Сергій КАРИКОВ